

EDITORIAL

Maghiliusa kag magbuligay agud tapuson ang tiraniya ni Duterte

Dapat konsolidahan sang tanan nga demokratiko nga pwersa ang ila kubay kag suportahan ang kada isa sa ila mga demokratiko nga paghimakas batuk sa rehimeng Duterte. Kinahanglan gid subong ang paghiliusa sa atubang sang sunud-sunod nga pagpanalakay sang tirano sa interes sang banwa.

Sang Hulyo 10, ginpatuman sang tandu-tando nga Kongreso ang mandu ni Duterte nga ipasara ang ABS-CBN, bilang personal nga ti-kang sang pagtimalos batuk sa midya nga nangin dalan sa kritisimo sa rehimen. Isa ini ka bunal sa kahil-wayan sa pamamahayag kag maat-hag nga pamahug sa mga midya nga nanindigan batuk sa tiraniya. Gihatagan-dalan man sang pagpasara sa ABS-CBN ang tuyo nga pag-agaw diri sang mga oligarko nga ginapaburan ni Duterte.

Antes sini, ginpirmahan ni Duterte ang iya layi sa terorismo nga malala pa sa layi militar ni Marcos sadtong 1972. Gin-angkon niya ang

gahum nga arrestuhon nga wala sang mandamyento kag ihunong ang sin-o man sang 24 adlaw nga wala sang kaso kag wala sang kinamata-rung nga magpangapin sa kaugali-ngon. Pagatukuron niya ang Anti-Terrorism Council (ATC) nga may gahum nga kabigon ang sin-o man nga "terorista", "nakaangut" o "nagasuporta sa terorismo" gamit ang buron kag labing malapad nga depinisyon sang layi. Magasugpon ang ATC sa NTF-ELCAC para konsolidahan ang hunta militar ni Duterte.

Pagkaligad lang sang pila ka adlaw, nag-atake ang mga pwersa sang estado sa bilog nga pungsod.

Sa Masbate, ginmasaker sang pulis kag militar ang tatlo ka mangunguma. Sunud-sunod man ang kaso sang pagpang-aresto kag pagpangkugmat sa mga aktibista kag naga-tib-on sang tawhanon nga kinamataram sa Bicol kag Maynila. Ginalapanan sang mga pulis ang mga demonstrasyon, lakin na ang mga misa nga Katoliko, sa ngalan sang pagpatuman sang tikang pangpandemya.

Subong nga uyat sang estado ang layi sa terorismo, mas madamo pa ang atakehon ni Duterte sa maabot nga mga semana kag bulan. Patimaan ini sang desperasyon nga tapnaon ang nagabukal nga kaakig kag nagabaskog nga protesta sang banwa batuk sa palyado nga pag-atubang sa Covid-19, nagalala nga korapsyon, pagguba sa ekonomya kag pagpabaya sa pangabuhian kag kaayuhan sang banwa. Nagakala-

dasma siya nga iduso ang iskema nga tukuron ang isa ka pasista nga diktadurya kag siguruhon ang pagpalawig sang iya pagginahum lamsa sa 2022 o sang iya pagapilion nga magabulos.

Dapat atubangon kag dugmukon ang hayop nga si Duterte sang higante nga gahum sang banwa para ipangibabaw ang demokrasya kag kahilwayan. Agud makapabaskog, dapat maghulag bilang isa ang nagkalainlain nga sektor. Dapat suportahan ang demanda sang kada isa. Sa sini nga paagi lang matipon ang kusog kag kaisog para magtindog batuk sa tiraniya.

Samtang ginasinggit ang pagbasaura sang layi sa terorismo kag ang pagpabalik sa ere sang ABS-CBN, dapat man suportahan ang singgit sang mga nars kag mamumugon medikal para sa proteksyon kag dugang-sweldo kag libre nga mass testing para madula ang pandemya; sang mga drayber sang dyip para makabalik-byahen, kag

sang mga mamumugon para sa dugang nga sweldo kag kaluwasan sa trabaho. Dapat dululungan nila nga iduso ang subsidy para sa milyon nga nadulaan sang trabaho kag kita kag magagmay nga negosyo nga naputo bangud sa *lockdown*. Dapat sila makig-isa sa singgit sang mga mangunguma kag mangingisda batuk sa mapangwasak nga mga projekto pang-imprastruktura, mina kag iban pa nga negosyo nga magapalayas sa ila halin sa ila mga puluy-an, duta kag pangisdaan; sang mga tumandok kag masa sa kaumhan batuk sa okupasyon militar sa ila mga komunidad, pagpangkugmat kag mga brutal nga kampanya sa pagpamatay, pagpangdakup, pagpamomba, pagpanganyon kag pang-abuso sa tawhanon nga kinamatarung nga marka sang kontra-insurhensya sang rehimens; sang mga bata, pamanan-on kag mga titser para luwas nga buksan ang mga eskwelahan; kag mga migrante para sa ayuda kag luwas nga pagpauli.

Mabangis pero may balati-

an kag nagahimumugto nga hayop si Duterte. Ginahingalitan niya ang pandemya agud angkunon ang malapad nga kagamhanan, kag magkuripon sang manggad paagi sa korapsyon sa pondo pangpubliko. Ginpaluhod niya ang daku nga negosyo sa pamahug nga ipasara o agawon ang ila propyedad kag operasyon. Ginpaidalom niya ang bugos nga populasyon sa layi militar nga pag-istriktu nga kabangdanan sang lapnagon nga pag-antus kag pagkalisod. Pila ka pulo ka libo ang gindakup sa ngalan sang "ikaayong lawas pangpubliko". Ginpatay niya ang mga aktibista kag ginkulong ang mga kritiko. Pila ka bilyon nga piso nga mga eroplano, helikopter, kanyon kag iban pa nga gamit panggera ang ginbakal, samtang nangutang sang \$5 bilyon para sa iya ginapaburan nga mga proyekto pangimprastruktura sa kahalitan sang lokal nga ekonomya kag pangabuhian sang banwa.

Ugaling sa tagsa ka pagbunal ni Duterte sa banwa, labi siya nga nagkahamulag sa pumuluyo. Sang ginatake niya ang kahilwayan sa pagpamamahayag sa pagpasara sa ABS-CBN, nag-igrab ang kadig sang mga mamahayag kag mamumugon sa midya, lakip ang bilog nga banwa. Sang ginpirmahan niya ang layi sa terorismo, ginpaakig niyaindi lang ang pumuluyo nga Pilipino, kundi lakip ang pumuluyo kag mga organisasyon sa nagkalainlain nga bahin sang kalibutan. Dugang nga kaakig ang magaibwal sa plano nga iduso ang pagbag-o sa konstitusyon agud pahanugutan ang mga dumuluong nga 100% nga panag-iyahan ang mga empresa kag duta, amo man, para kakason ang mga limite sa pagpabilin sa poder agud hatakan dalan ang pagpabilin ni Duterte sa gahum lampas sa 2022.

Malapad nga kubay sang mga demokratiko nga pwersa ang su-bong nagatindog batuk sa tiraniko nga rehimens ni Duterte, halin sa patriyotiko kag demokratiko nga mga organisasyon, alyansa kag kahublagang masa; tubtub sa mga

"Maghiliusa...," sundan sa *pahina 3*

ANG Bayan

Tug LI No. 14 | Hulyo 21, 2020

Ang *Ang Bayan* ginabantala sa lenggwahen nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles.

Nagabaton ang *Ang Bayan* sang mga kontribusyon sa forma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.

[instagram.com/prwcnewsroom](https://www.instagram.com/prwcnewsroom)

@prwc_info

cppinformationbureau@gmail.com

Kaundan

Editoryal: Maghiliusa kg magbuligay para tapuson ang tiraniya ni Duterte	1
Opensiba sa Negros, Palawan kg Sorsogon	3
Atake sa hilway nga pamamahayag	4
Protesta sg mga empleyado sg ABS-CBN	4
Adyenda nga neoliberal sa SONA 2020	5
Pagpalayas sg SMC sa pumuluyo	6
Mga tanod, ginmasaker sa Masbate	7
Indi terorista ang PKP, BHB	7
Sarbeylans sa panahon sg pandemya	8
Luwas nga buksan ang mga eskwelahan	9
Pagpamatuk sa ATA, nagalapad	9
Gutom, ginpalala sg pandemya	10
PPE kg sweldo, ginapakigbato sg mga nars	10

Ang *Ang Bayan* ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas

pwersa sang konserbatibo nga oposisyon, pati na ang simbahang nga Katoliko, daku nga negosyo kag yadtong likom nga ara sa burukrasya kag sa AFP kag PNP.

Dapat paigrabon ang mga martsa sa karsada kag mga daku nga demonstrasyon sa maabot nga mga semana kag bulan agud sagngon ang terorista nga bunal sang rehimeng. Samtang mas daku kag masunson ang mga demonstrasyon, labing posible nga magaatas sang suporta sa rehimeng ang disgustado nga mga upisyal sang militar kag pulis, amo man ang internasyunal nga komunidad, kag igaduso ang proseso sang pagbaylo sandig sa konstitusyon nga 1987.

Tanan nga rebolusyonaryo nga pwersa sa idalom sang Partido nagaisa sa handum sang pumuluyo nga Pilipino nga makita nga tapuson ang ila pag-antus sa idalom sang tiraniko nga rehimeng. Samtang nagatigayon sang serbisyo para sa ikaayong lawas pangpubliko kag kaayuhan pang-economya sa masang mangunguma, ang mga armado nga rebolusyonaryo nga pwersa sa idalom sang Bagong Hukbong Bayan dapat maglunsar sang mga taktikal nga opensiba para pangapinan ang banwa batuk sa terorista nga mga bunal sang rehimeng Duterte.

Sa tunga sang pandemya nga Covid-19, ang padayon nga prayoridad sang rehimeng sa pagtukod sang diktadurya nagakapeligo lunsay sa mga demokratiko nga kinamatarung sang pumuluyo kag sa ila ikaayong lawas. May malapad nga paghiliusa nga dapat tapuson na ang pagginahum sang tirano. Dapat hugot nga maghiliusa kag manindugan na ang bilog nga banwang Pilipino AB

Pasista nga mga suldado kag pulis, ginbunalan sa Negros, Palawan kag Sorsogon

Indi magnubo sa 14 ang patay kag 10 ang rarong nga suldado kag pulis sang rehimeng US-Duterte sa mga taktikal nga opensiba sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) halin Hulyo 8-16.

Sa Negros Occidental, 12 suldado ang patay kag apat ang rarong sang ambuson sang BHB-Southwest Negros (Armando Sumayang Jr. Command) ang 15th IB sang Hulyo 8. Ginhimo ang taktikal nga opensiba sa Barangay Pinggot, Ilog.

Notoryus ang 15th IB sa paghimo sang brutal nga mga operasyon nga SEMPO sa Southern Negros. Mga suldado sini ang may padihot sang mga pagpamatay, pagpamahog kag pilit nga pagpasurender sa mga mangunguma sa lugar.

Samtang, gindis-armahan man sang BHB-South Central Negros ang pamilya sang isa ka bandido sa Sityo Binadlan, Barangay Bi-ao, Binalbagan sang Hulyo 14. Naagaw halin sa ilia ang isa ka riple nga M16, shotgun, .45 kag .38 kalibre nga mga pistola, mga bala kag radyo pangkomunikasyon. May kahilabtanang ang mga bandido sa pagpang-agaw sang duta, paglapas sa tawhanon nga kinamatarung kag iban pa nga mga anti-sosyal nga aktibidad halin pa sang 1990.

Nagasulunod nga ambus man ang ginhimo sang BHB-Palawan sa Taytay, Palawan sang Hulyo 12 kag 13. Ginpalukpan sang mga Pulang hangaway ang salakyan sang Philippine National Police (PNP) samtang gina-babaybay sini ang kahabaan sang karsada sa Sityo Ibangley, Barangay Abongan sang Hulyo 12. Sakay sang salakyan ang hepe sang PNP sa banwa sang Dumaran kag isa pa ka pulis.

Pagkaaga sa pareho nga lugar, gin-ambus sang hangaway sang banwa ang nagresponde nga mga suldado sang MBLT 3. Isa ka suldado ang napatay kag

tattoo ang rarong.

Sa Sorsogon, apat ang kaswalti sa duha ka adlaw nga mga operasyon haras sang BHB batuk sa mga suldado kag pulis nga nagahimo sang "Community Support Program" sa lima ka banwa sang prubinsya.

Sang Hulyo 14, mga alas-6 sang gab-i, ginpalukpan sang mga Pulang hangaway ang nagaoperasyon nga mga suldado sa Barangay Calpi, Bulan. Isa ang napatay kag isa man ang rarong sa mga tropa sang 91st CMO Company. Sang gab-i man nga ina, ginpalukpan sang BHB ang mga suldado sa kaiping nga barangay sang Calmayon sa Juban.

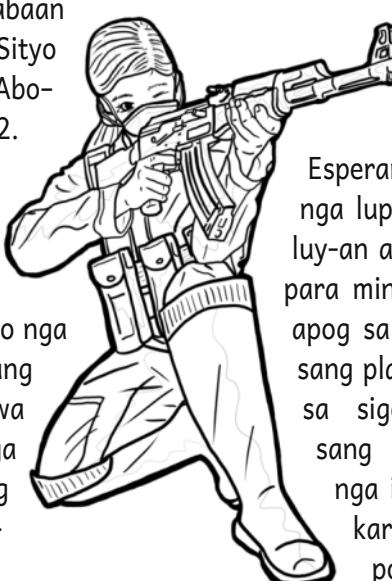
Sang Hulyo 16 man, duha ka elemento sang PNP 9th Special Action Battalion ang rarong sang palukan sila sang BHB sa Barangay Tula-tula Sur, Magallanes.

Antes sini, sang una nga semana sang Hulyo, ginparalisa sang BHB-Masbate ang makahalalit nga operasyon sang Matibay Cement Factory sa Barangay Casabangan, Pio V. Corpuz. Ginwasak sang mga Pulang hangaway ang mga kagamitan sang kumpanya sa pagmina.

Ginabutang sa katalagman sang amo nga kumpanya sang semento ang kabuhi kag pangabuhian sang mga residente sa 11 barangay sa mag-kaiping nga banwa

sang Pio V. Corpuz kag Esperanza. Ginatos ka ektarya nga lupa nga ulumhan kag puluy-an ang gub-on sang pabrika para minahon ang deposito nga apog sa lugar. Magatukod man

sang planta sang kuryente para sa sige-sige nga operasyon sang kumpanya. Ang planta nga ini pagapaandaron sang karbon, nga magdugang polusyon sa lugar. AB

Pagpasara sa ABS-CBN, bunal sa hilway nga pamamahayag

Sa boto nga 70-11, dalayon na nga ginpatay sang Kongreso sang Hulyo 10 ang prangkisa sang ABS-CBN, ang pinakadaku nga network sa radyo kag telebisyon sa pungsod. May ara 13 pagbista kon sa diin sari-sari nga halambalanon ang ginbato sang mga kongresista nga suluguon ni Rodrigo Duterte sa mga upisyal sang kumpanya. Upod diri ang indibidwal nila nga hibubun-ot kag mga alegasyon sang indi pagbayad sang husto nga buhis kag pagduda sa nasyunalidad sang mga Lopez nga tag-iya sang kumpanya. Ginsakop sang pagbista bisan ang mismo kaundan sang mga palagwaon sa telebisyon, pareho sang mga teleserye, bagay nga sobra na sa awtoridad sang mga kongresista.

Maluwas sa mayor nga istasyon sini sa Quezon City, may ara 46 nga lokal nga istasyon nga libre nga telebisyon ang ABS-CBN sa nagkalinain nga bahin sang pungsod. May ara man ini nga 12 *digital channel* nga libre, kag 10 cable kag apat nga *satellite channel* nga pareho nga may bayad. Ginapadalagan sini ang DZMM kag tatlo pa ka istasyon sang radyo sa AM kag 17 istasyon sang MOR (My Only Radio) sa FM sa Metro Manila kag 16 ka prubinsya. Tanan nga ini ginpasara, maluwas sa mga may bayad nga *channel* sa *cable* kag *satellite* nga indi sakop sang prangkisa. Suno sa mga Lopez, nagakapyerde ang kumpanya sang ₱30-35 milyon sa tagsa ka adlaw nga sarado ang istasyon.

Paliwat-liwat ang pagbalibad sang mga kongresista nga mandu ni Rodrigo Duterte ang pagpasara. Pero sang Hulyo 13, ginpabugal mismo ni Duterte ang pagpasara niya sa ABS-CBN. Napyerde na kuno niya ang oligarkiya nga "wala magdeklarar sang layi militar". Halin sang magpungko siya sa poder, ginpaandaman na niya ang istasyon bangud sa pagpabor kuno sa iya nga pangontra sa eleksyon sang 2016. Labi siya nga naakig sa pagbalita sini sa maduguon nga "gera kontra-droga" sang iya nga rehimene. Ginpasara niya ang kumpanya sa tunga sang pandemya kag *lockdown* kag sa idalom sang sitwasyon nga pila na lang ang istasyon sa libre nga telebisyon nga may ikasarang magbordkas sa bilog nga pungsod.

Daan na nga instrumento sang

tibo nga prangkisa para makaoperreyt. Ang mga aplikasyon nga ini nagaagi sa burukratiko nga buho sang dagum sang reaksyunaryo nga Kongreso kag ginapirmahan sang presidente sa forma sang isa ka bag-o nga layi. Bisan ginasalang ang tagsa ka aplikasyon sa mga pagbista kag diskusyon, nagapanguna nga nagasalig ang pag-apruba sa pusingon sang kon sin-o man ang ara sa poder, imbes nga sa isa ka independiente nga komisyon. Malaparan man nga ginagamit ang sistema nga ini bilang daku nga bulgasan sang mga burukrata kapi-

"*Pagpasara...*," sundan sa pahina 5

#LabanKapamilya: Protesta sang mga employado kag tagasuporta sang ABS-CBN

KADA GAB-I HALIN HULYO 10, nagatilipon ang mga mamumugon kag artista sang ABS-CBN sa tarangkahan sang istasyon sini sa Quezon City para maghimo sang *noise barrage* batuk sa pagbalibad sang Kongreso nga hatagan ang kumpanya sang bag-o nga prangkisa.

Sang Hulyo 18, nagkaraban ang ila mga tagasuporta halin Makati padulong sa istasyon sa Quezon City. Nagdungan sa protesta ang mga mamumugon, ila mga tagasuporta kag simple nga tumalan-aw sang ABS-CBN sa mga syudad sang Cebu, Olongapo, Bacolod, Tacloban, Davao, Cagayan de Oro kag Zamboanga.

Nakig-isa sa mga protesta ang mga kongresista sang bloke nga Makabayan nga nanguna sa pagpresentar sang hagna para mapabilin nga bukas ang istasyon. Upod man ang mga myembro sang National Union of Journalists of the Philippines, Altermidya, Photojournalists' Center of the Philippines Inc., Kilusang Mayo Uno, Alliance of Concerned Transport Organizations kag iban pa nga sektor nga nanindigan para sa hilway nga pamamahayag. Nagpalab-ot man sang suporta ang masobra 500 mama-hayag sa nagkalainlain nga pahayagan.

Nagalab-ot sa 11,000 mamumugon ang mapahalin sa trabaho sam-tang magabaton sang mas manubo nga sweldo ang mga mabilin. Nag-umpisa na nga isara ang mga rehiyunal nga istasyon sini sa nagkalainlain nga prubinsya. Una na nga ginsara ang mga libre sini nga istasyon sa telebisyon kag radyo. Luwas sa mga mamumugon sang istasyon, madulaan man sang trabaho ang mga mamumugon nga ginkontrata sini halin sa iban pa nga mga ahensya, kag pati ang salalakot nga magagmay nga negosyo sa palibot sang istasyon sa Quezon City. Sa subong, solo ang mga programa sini nga ara sa *internet* kag *cable* ang ara sa ere.

talista sa forma sang pagbaton sang suhol.

Direkta nga ginapahina sang sistema nga ini ang kinamatarung sang midya sa hilway nga pama-mahayag. Pareho sa natabo sa ABS-CBN, mahimo ini nga gamiton para busalan ang midya sa pagbu-yagyag sang pang-abuso kag kapalpakan sang mga upisyal sang gubyerno. Sa bag-o nga mga prangkisa nga ginaprubahan sa panahon ni Duterte pareho sang GMA kag The 5 Network, ginsal-ot ang probisyon nga nag-obliga sa mga kumpanya nga magtalana sang 10% sang kabilugan nga oras sang mga ginbayaran nga anunsyo para sa gamit sang gubyerno. Ginagamit ini sang nakapungko sa poder paagi sa pagpaguwa sang mga anunsyo kag programa nga ginatawuan sang mga upisyal sang rehimens. Nakasaad sa tanan nga mga prangkisa nga may espesyal nga kinamatarung ang presidente nga agawon sa mga tag-iya sang istasyon, gamiton ang brodkas o paganahan ang tanan nga pasilidad sang kumpanya sa mga panahon sang "gera, rebelyon, katalagman sang publiko, kalamidad, emergensya, kalamidad o lapnagon nga kagamo"

AB

Banwa nga tuman nga nagaantus na, pugaon pa:

Adyenda nga neoliberal sa SONA 2020

Sa iya nagahilapit nga State of the Nation Address (SONA) sa Hulyo 27, lauman nga liwat igaduso ni Rodrigo Duterte ang mga tikang nga neoliberal sa ekonomya agud labi pa nga pugaon ang mga Pilipino nga hagmakin sa kabudlayan sa tunga sang krisis sa ekonomya. Pareho sang pagratsada sa pagpatuman sang Anti-Terrorism Law, ang mga iskema nga ini pat-ud nga igalusot sang iya supermayorya.

Ang mga reforma nga ini ginbalay sang mga teknokrata ni Duterte sa ngalan sang "pagpasikad" sa ekonomya nga nag-usos dulot sang pandemya nga Covid-19. Nakatum-ok ang mga ini sa pag-engganyo sang dumuluong nga pamuhunan, pagpangutang kag pagpatuman sang dugang nga mga buhis nga pagpas-anon sang pumuluyo.

Naglunsar subong nga bulan ang mga upisyal sa ekonomya ni Duterte sang kampanya para agresibo nga iduso ang labing pabudlay sa masa nga "Junk Food Tax" nga nagatuyo nga buhisang salalakot nga produkto nga pagkaon. Lakip na diri ang uga kag delata nga ordinaryo nga pagkaon sang mga imol. Pagkuhaan man sang dugang nga buhis ang mga ginprito kag maalat nga pagkaon; kendi, minatamis nga pagkaon kag ilimnon; kag mga produkto nga fastfood. Agud hatagan reason ang bag-o nga buhis, ginbansagan ini nga "sin tax" nga nagatuyo kuno nga punggan ang Pilipino nga magkaon sang indi masustansya nga pagkaon. Engkaso ipatuman ang layi nga ini, dugang nga ₱72.97 bilyon nga palas-anon sang mga konsumer kada tuig. Daku nga bahin sini ang magahalin sa bulsa sang mayorya nga masang anakbalhas nga sila ang nagapannguna nga nagakonsumo sang amo nga mga produkto nga pagkaon. Dugang nga pabug-at ini sa pumuluyo nga nagaantus sa tunga sang lapnagon nga kawad-on sang pangabuhian dulot sang ginpapanao ng mga pag-istrikto sa panahon sang pandemya.

Nagakaladasma ang mga upisyal ni Duterte sa pagpangita sang bag-o nga mabuhisan agud makakuripon sang pondo nga pangbayad-utang. Sang sini lang, nagpamahug ang Department of Trade and Industry nga magaatusbang sang kasong nga kriminal ang magamay nga mga negosyante sa internet kon indi nila ipare-histro ang ila mga negosyo kag indi mag-

bayad sang buhis. Ginsundan ini sang paghambal nga "ilugal" kag "kinahanglan nga buhisang" ang *barter trading* (pagbayluhanay sang produkto nga wala naggamit sang kwarta). Nagtuhaw ang mga bag-o nga paagi sa pagbarter pareho sang "*online barter trading*" bilang alternatibo nga makuhaan sang pagkaon kag iban pa nga basehan nga kinahanglanon sang pumuluyo sa atubang sang pandemya kag restriksyon sa pagtrabaho.

Sang Hulyo 9, gin-anunsyo sang Malacañang nga naghisugot na ang Kongreso kag mga upisyal ni Duterte sa mga programa nga hatagan sang prayoridad kag pondo sa idalom sang ginatawag nga "Bayanihan 2" para kuno pasikaron ang ekonomya. Mangin pangunahon nga katuruan sini ang pagbuhin sa buhis sa mga korporasyon, pagpadasig sa pagpatuman sa mga proyekto nga impraistrutura sang rehimens, kag pagpalawig sa "emergency powers" ni Duterte. (*Basahon ang kaangut nga artikulo sa Ang Bayan, Mayo 21.*)

Kadungan sini, ginatulod sang mga suluguon sang rehimens ang pagpadasig sa pribatisasyon sang mga pangpubliko nga propyedad para kuno madugangan ang kaban sang banwa. Ginpresentar sini lang ni Sen. Francis Tolentino ang "Covid-19 Economic Lifeline Act," isa ka hagna nga layi nga ginbalay sang Department of Finance nga magabug-os sa Covid-19 Privatization Commission. Ini ang magaasikaso sa pagbaligya sang mga propyedad sang gubyerno. Sang Abril, ginsabit mismo ni Duterte nga luyag niya nga ibaligya na ang duta kon sa diin nagatindog ang Cultural Center of the Philippines kag Philippine International Convention Center, lunsay ara sa baybayan sang Manila Bay, nga ginalawayan sang mga daku nga kumprador nga intereso sa padayon nga reklamasyon sa lugar.

AB

Sa likod sang buhat sa kaluoy nga nawong sang SMC

Ginapabugal sang San Miguel Corporation (SMC) ang wala-tuo nga kontribusyon sini batuk kuno sa pandemya nga Covid-19. Pero sa likod sang nawong sini nga buhat sa kaluoy, dala sini ang pagpamigos sa pumuluyo sa walay kabulusgan nga pagkuripon sang mas higante pa nga kita. Samtang masako ang tagapangulo sini nga si Ramon Ang sa paghatag sang donasyon, masako man ang iya mga tinawo sa pagpalayas sa linibo nga imol sa kaumhan, mangunguma kag mangingisda.

Wala ginaintindi ang pandemya, pamahug sang pagpalayas ang “donasyon” sang SMC sa 3,000 residente sa mga barangay sang Castañas, Guisguis San Roque, Guisguis Talon, kag Talaan Aplaya sa Sariaya, Quezon agud hatagan-dalan ang pagtukod sang *coal-fired power plant* sini sa lugar. Nagsugod na nga palayason ang mga residente sa Sityo Tayawak, Barangay Castañas sang Hulyo 6. Sadtong 2018, ginaprubahan sang lokal nga gubyerno ang proyekto pagkatapos suhulan sang SMC ang mga myembro sang konseho sang prubinsya. Luwas sa planta sa enerhiya, plano sang SMC nga magtukod sang planta sang segmento kag *beer*, amo man sang pantalan sa Sariaya.

Antes sini, ginpalayas sang SMC ang 400 pamilya sa Taliptip, Bulakan, Bulacan para hatagan-dalan ang Aerotropolis, ang proyekto nga erport nga gintugutan ni Duterte. Ginpagwa sang kumpanya nga hundog nga naghalin ang mga mangngisda, pero ang matuod ginpahug sila nga wala sang mabaton nga kumpensasyon kon indi sila maglayas sa lugar. Katuwang sang SMC ang lokal nga gubyerno sang Bulacan kag

th IB sa pagpalayas sa mga residente. Pagasamaron sang Aerotropolis ang pangabuhian sang 1,000 mangingisda kag 2,500 ektaryas nga bakawan nga malahalon sa sistema sang ekolohiya sang Manila Bay.

Ang Aerotropolis isa ka “unsolicited proposal” o proyekto nga ginpresentar sang isa ka pribado nga kumpanya kag indi kabahin sang plano sang gubyerno. Pangbaylo ini sang rehimeng Duterte sa plano nga rehabilitasyon sang subong nga internasyunal nga erport sa Metro Manila.

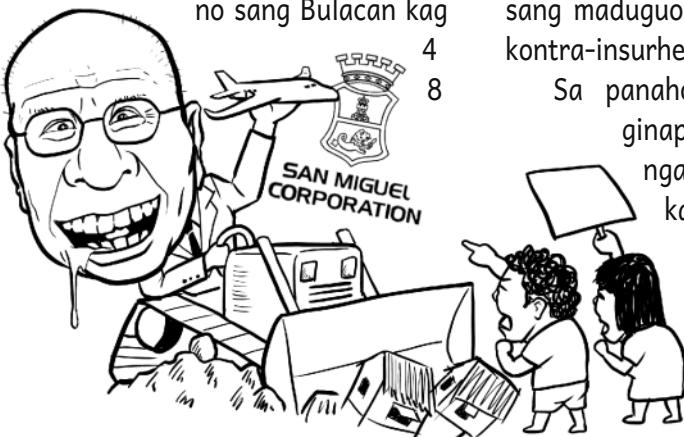
Isa si Ang sa oligarko nga baton gid ni Rodrigo Duterte. Ginabilang niya ini nga “suod nga abyan” labi nga binilyon na ang nangin “donasyon” sang SMC sa nagkalainlain nga proyekto nga mapiguson sang rehimeng. Lakip diri ang ₱2 bilyon nga pondo para sa *drug rehabilitation center* sa idalom sang “gera kontra-droga”, ₱330 milyon nga donasyon sa mga pamilya sang mga suldado nga namatay o napilasan sa pagpanalakay sini sa Marawi kag dugang nga ₱3.52 bilyon para sa “rehabilitasyon” sang Marawi kag mga lugar sa Davao nga ginguba sang maduguon nga kampanya nga kontra-insurhensya sang AFP.

Sa panahon sang pandemya, ginapabugal sang SMC nga ₱13 bilyon na ang katumbas sang ginpanagtag sini nga ayuda sa nagkalainlain nga sektor nga nagkinahanglan. Ginkabig

sini nga “ayuda” ang ₱3 bilyon nga kumpensasyon sa kaugalingon nga mamumugon kag pagtukod sang isa ka pribado nga *testing center* nga para man sa mga mamumugon sang kumpanya. Ang bug-os nga ₱13 bilyon ginkabig nga buhis sang kumpanya sa estado, sandig sa mandu ni Duterte nga ibuhin sa pagabayaran nga buhis ang mga donasyon--kwarta, bagay o serbisyo—nga may angut sa pandemya nga Covid-19.

Kabaylo sini, ginhatac sang rehimeng pinakamadamo nga kontrata sa SMC sa idalom sang programa nga Build, Build, Build. Luwas sa Aerotropolis, ginhatac sa SMC ang konstruksyon sang Skyway 3, Skyway Extension, Skyway 4, MRT-7 kag TPLEX. Ang MRT-7, anay uyat sang mga Ayala, nagpalayas sa 300 pamilya kag responsible sa ekstrahudisyal nga pagamatay sa mga lider-mangunguma sa San Jose del Monte, Bulacan. Natalana ini nga magpalayas sang dugang nga 40,000 residente sang Caloocan City. Ang mga proyekto nga nasambit ang pila sa mga kabangdanan sang pagdali-dali ni Duterte nga haligan ang restriksyon sa subsektor sang konstruksyon antes pa ang iban nga industriya sa idalom sang *lockdown*.

Sadtong 2019, naglista ang SMC sang ₱1.02 trilyon nga neto sang baligya kag ₱48.6 bilyon neto nga kita. Sa tunga sang pandemya, plano sini nga magtukod sang 12 dugang nga pabrika sang hayop, pabrika sang *beer* sa Cagayan de Oro City kag Laguna. Plano man sang kumpanya nga dugangan ang mga pasilidad sang bag-o nga bakal sini nga Masinloc Power Plant sa Zambales. Daku nga bahin sang kumpanya ginapanag-iyahan sang pamilya ni anay Eduardo Cojuangco, isa sa pinakadaku nga kroni sang diktaduryang Marcos.

Mga tanod, ginmasaker sang PNP sa Masbate

Tatlo ka barangay tanod sa Masbate ang gindukot sang mga pulis kag suldado sang tungang gab-i sang Hulyo 4 kag ginmasaker sa dulunan sang mga barangay sang Bagacay kag Marintoc sa banwa sang Mobo. Ginpartay sanday Edgar Mingoy, Marlon Bajar kag Rolly de la Cruz pagkasunod nga adlaw kag ginpagwa nga mga katapo sang Bagong Hukbong Bayan (BHB).

Kalakip sa mga nagmasaker ang Regional Mobile Force Battalion 5, 9th Special Action Battalion, Regional Intelligence Unit, Masbate Provincial Mobile Force Company kag Mobo Municipal Police Office. Nadalahig man sa krimen ang 96th Military Intelligence Company.

Para pagwaon nga may ara nga engkwentro, masobra isa ka oras nga nagpalupok sang ila nga mga pusil ang mga pulis sa lugar.

Si Mingoy 20 tuig na nga tanod. Si Dela Cruz naman nagaserbi man bilang kagawad sa ila nga barangay.

Pagpamomba. Gamit ang duha nga FA-50 *fighter jet*, naghulog sang walo ka bomba ang militar malapit sa duha ka komunidad sang mga Lumad sa Diatagon, Lianga, Surigao del Sur sang Hulyo 15, mga alas-2 sang kaagahon. Nagpalupad sang duha ka *drone* ang militar sa

amo nga lugar. Nagdulot ini sang troma sa mga residente labi na sa mga bata. Nagbakwit ang 37 pamilya pagkatapos ang insidente.

Pag-aresto. Sang Hulyo 7 sa Barangay San Isidro, Nabua, Camarines Sur, iligal nga gin-aresto sang mga elemento sang estado si Jenelyn Nagrampa-Caballero. Si Nagrampa tagapangulo sang Bicolana-Gabriela kag subong Pungsodnon nga Ikaduha nga Tagapangulo sang Gabriela.

Gin-aresto man sang Hulyo 9 sa Sipocot, pareho nga prubinsya, si Rev. Dan San Andres sang United Church of Christ in the Philippines. Si San Andres, 61, ang tagapamaba sang Karapatan-Bicol.

Ang duha ka beterano nga aktibista ginpasakaan sang himu-himo nga kaso sang pagpatay sa duha ka suldado sang Mayo 2018.

Naglunsar sang mga piket ang mga aktibista sa Legazpi City kag Naga City sang Hulyo 10 bilang pagkundenar sa iligal nga pag-areste.

Militarisasyon. Ginalighot sang indi magnubo sa lima ka yunit miliar kag pulis halin pa sang ulhi nga simana sang Hunyo ang mga banwa sang Juban, Magallanes, Bulan, Irosin kag Matnog sa Sorsogon. Sa Irosin, 23 sa 28 barangay sang banwa ang sakop sang mga "Community Support Program" sang miliar. Nag-umpisa man sa pagtukod sang kampo ang 22nd IB sa Barangay Calomagon sa Bulan.

Nagpamalay-balay ang mga pista kag ginalista ang ngalan sang mga residente. Ginaobligar man ang mga konseho sang barangay nga magpasrender sang ila nga mga kasimaryo.

Sang Hulyo 7 kag 8, ginalug-hog kag ginkawatan sang mga suldado kag pulis ang balay sang walo ka residente sang Barangay Maalo kag Calmayon sa banwa sang Juban.

AB

Justice Carpio: Indi pwede nga ideklarar nga terorista ang PKP, BHB

Ginainsister sang isa nga anay upisyal sang Korte Suprema nga indi pwede nga ideklarar nga terorista ang Partido Komunista sang Pilipinas (PKP) kag ang Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa idalom sang layi nga Anti-Terrorism Act (ATA).

Ginpahayag ni anay Associate Justice Antonio Carpio ang panawan nga ini bilang reaksyon sa ginahambal ni Duterte nga "terorista ang PKP bangud ina ang siling ko" kag sa ginhimo man nga pag-athag ni Sen. Panfilo Lacson nga korte lang ang pwede nga maghimo sang pormal nga husga nga terorista ang isa ka organisasyon. Siling ni Carpio, sala pareho si Duterte kag Lacson bangud mga "rebelde" kag indi terorista ang PKP kag BHB.

Gintumod ni Carpio nga sa idalom sang ATA, "ang mga rebelde indi terorista kag indi pwede nga ideklarar nga mga terorista." Gin-

tumod niya nga ang rebelyon wala ginakabig sang ATA nga "predicate crime" o basehan nga krimen sang terorismo. Lain ini sa sadto nga Human Security Act (HSA) of 2007 nga nagasaad nga ang rebelyon isa sa krimen nga nalakip sa terorismo. Ginbaylo ang ATA sa HSA.

Dugang ni Carpio, ang rebelyon, nga may katuyuan nga "kuhaan sang katampad ang anuman nga territoryo o pwersa nga militar sang Pilipinas halin sa gubyerno," lain sa depinisyon sang terorismo sa ATA. "Ang mga rebelde nga PKP/BHB, nga klaro nga may katuyuan nga rebelyon indi mga terorista sa ida-

lom sang ATA, kag bangud diri, indi sila pwede nga kilalahan sang korte, bilang indibidwal man o grupo, nga mga terorista sa idalom sang ATA," dugang ni Carpio.

Kon amo, labi nga maathag nga gin-aprubahan ang ATA para piguson ang mga pwersa kag aktibista nga hayag nga nagakontra sa rehimen. Nagakadapat lang nga kwestyunon nila sa mga korte ang layi, labi pa nga ginlapas sini ang ila nga mga kinamatarung sa idalom sang mga layi sang pungsod.

Liw-as sa ginapalapnag sang mga upisyal sang rehimen, wala sa listahan sang mga terorista sang United Nations Security Council, Australia, United Kingdom kag Canada ang Partido kag hukbong bayan.

AB

Sarbeylans sa panahon sang pandemya

Sang Hulyo 8, gintugutan sang Inter-Agency Task Force (IATF) on Emerging Infectious Diseases ang pagbukas sang mga barberyia, parlor kag salon sang tubtub 50% sang kinaandan nga kapasidad sang mga ini sa Metro Manila. Lakip sa mga rekisito nga ginlatag sang task force amo ang pagrehistro sang tanan nga kostumer sang mga negosyo gamit ang “contact tracing application” pareho sang StaySafe.Ph.

Ang StaySafe.Ph programa sa “smartphone” nga nagarehistro sa lokasyon sang isa ka indibidwal diin man siya makalab-ot. Tuyo kuno sang mga “app” nga ini ang madasig kag madali nga paghatag sang impormasyon sang mga indibidwal nga may ginsimpunan nga positibo sa Covid-19 paagi sa pagrehistro sang ilang numero sa mga kostumer sang negosyo.

Ang app nga ini himo kag ginapadalagan sang MultiSys Technology Corp. Gin-endorso ini ni Hermogenes Esperon sang National Security Council (NSC) kag sang mga heneral sang IATF. Ginhimo ini nga upisyal nga gamit sang IATF sang Abril 22. Target sang MultiSys nga sakupon ang katunga nga populasyon sang Pilipinas. May akses ini sa tanan nga aktibo nga selpon kag direkta nga nagasulod ang mga anunsyo sini paagi sa Department of Information and Communications Technology (DICT).

Ang MultiSys Technology Corp. gintukod ni David Almirol Jr., anay empleyado sa base militar sang US sa Iraq. Nakilala siya ni Esperon sang 2016 kag nagserbi nga teknikal nga konsultant sang NSC sang 2017. Nagbaton siya sang pila ka proyekto angut sa “technical surveillance” halin sa ahensya. Nabalita nga ang StaySafe.Ph hungod nga ginpahimo sang NSC kag sang National Intelligence Coordinating Agency. Uyat sang PLDT ang 45% sang kumpanya halin 2018.

Madamo nga eksperto sa teknolohiya ang nagpahayag sang kabalaka sa paggamit sang StaySafe.Ph. Siling nila, daku ang posibilidad nga paggamiton ini sang estado agud tiktikan ang pumuluyo kag lapason

ang kinamatarung sa pribasiya. Sobra-sobra ang ginakuha sini nga mga permiso kag impormasyon halin sa selpon nga nagagamit sini. Luwas sa pagtumod sa lokasyon sang tagiya sang selpon, mahimo sini nga basahon kag bag-uhon ang teks kag kontak, buksan ang kamera kag mikropono para magkuha sang larawan, bidyo o audio, lantawon ang nagkalainlain nga mga impormasyon sa selpon, bag-uhon ang “settings” sini kag iban pa.

Wala sang deklarado nga paagi sa pribasiya ang app kag indi maat-hag kon diin pagadalhon kag paano paggamiton ang impormasyon nga makuha sini pagkatapos sang pandemya. Mahimo ini nga gamiton sang nagapungko sa poder para labuton ang mga botante sa masunod nga eleksyon. Mahimo man ini nga ibaligya sang kumpanya sa mga interesado nga negosyo.

Ginapangulbaan nga paggamiton ini para sa sarbeylans sa mga kritiko kag kaaway sa pulitika sang rehimeng Duterte, ilabi na sa idalom

sang bag-o nga pasar nga Anti-Terrorism Law. Isa sa mahimo may akses sa matipon nga impormasyon amo ang National Bureau of Investigation, ang ahensya nga nagalagas sa mga kritiko ni Rodrigo Duterte sa tabon sang “pagtapna” sa paglapta sang peke nga mga balita.

Sang Hunyo 29, nagpresentar sang hagna ang bloke nga Makabayyan para imbestigahan sang Kongreso ang mga iregularidad kag halambalanon sa pribasiya sang app. Gintumod sang mga kongresista ang mga reklamo nga ginpresentar sang anay upisyal sang DICT nga si Elio-seo Rio Jr. Suno sa upisyal, wala gid sang ikasarang sa contact tracing ang app. Ang solo nga nahimo sini sadtong panahon nga gin-endorso sang IATF amo ang magkulekta sang mga numero sang selpon kag sang mga lokasyon sini. Wala ini nakaangut sa database o mga pagtinguba sang Department of Health kag mga barangay nga direkta naga-tigayon sang contact tracing. AB

Plano nga pamalaybalay sang pulis, iligal

ISA NA NAMAN KA militarista nga tikang ang mandu ni Department of Interior and Local Government Sec. Eduardo Año sa Philippine National Police nga “magpamalaybalay” agud pangitaon kag “dakpon” ang mga nagpositibo sa Covid-19 agud piliton sila nga dalhon sa mga pasilidad pangkwarantina.

Ang bag-o nga mandu ni Año dugang nga magalapak sa mga kinamatarung sibil. Baliskad ini sa ginasaad bisan sa reaksyunaryo nga layi nga kinahanglan sang pulis ang isa ka mandamyento para sudlon kag halug-hugon ang anuman nga pribado nga balay. Lapas man ini sa basehan nga kinamatarung sa pribasiya, nga ginatib-on bisan sa mga sitwasyon medikal. Una na nga ginmandu ni Año sa mga lokal nga gubyerno ang pag-aresto sa sin-o man nga “nagalapas sa kwarantina” agud hatagan sila sang leksyon. Halos 900 ang gin-aresto kag ginmultahan sa sulod lang sang isa ka adlaw sang Hulyo 9. Indi man magnubo sa 300 ang gindakup sa Navotas sang Hulyo 16.

Rekomendasyon sang mga duktor pangbata:

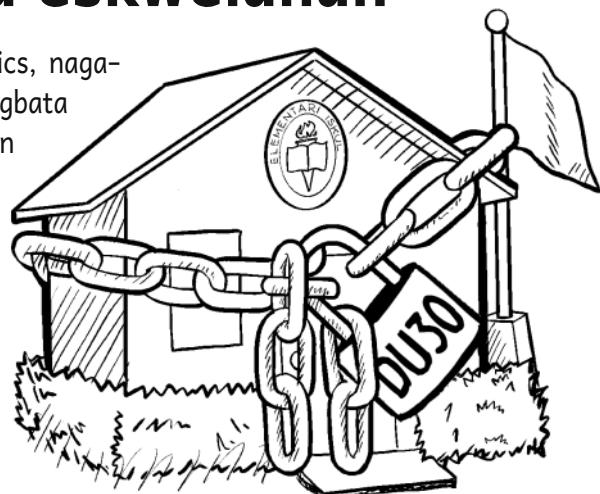
Luwas nga pagbukas sa mga eskwelahan

Ginrekondaryo sang Hunyo sang American Academy of Pediatrics, naga-panguna nga asosasyon sang mga espesyalista nga duktor pangbata sa US nga may 67,000 myembro, nga buksan na ang mga eskwelahan kag paeskwelahan sa pinakamadali nga panahon ang mga bata kag pamatan-on. Nagplastar sila sang walo ka prinsipyong dapat ikonsiderar para sa luwas nga pagbukas sa mga eskwelahan sa dokumento nga "Mga konsiderasyon sa Pagplano: Ubay sa Liwat ng Pagsulod sa mga Eskwelahan," nga ulhi nga gin-amyendahan sang Hunyo 25. Tum-ok nila, tanan nga mga plano "dapat mag-umpisa sa katuyuan nga makaeskwela ang mga estudyante sa mga eskwelahan."

Ginaduso sang mga duktor nga indi lang nagahatag sang kinaalam nga akademiko ang mga eskwelahan sa mga bata, solterito kag dalagita. Nagaserbi man ini nga lugar para mapauswag nila ang ila nga mga kahanasan sosyal kag emosyunal, para makaehersisyong mag-angkon sang suporta nga mental. Indi nila ini makuba sa pamaagi nga *online*. Pero suno man sa mga duktor, dapat man nga handa ang mga eskwelahan sa mga pagbag-o, kag dapat tanan nga pagdesisyon pleksible kag madasig nga maaksyunan.

Madamo na nga pagtuon ang nagdetalye sa pinasahi nga aspeto sang pandemya, kon sa diin indi masyado nalatnan ang mga bata nga 12-tuig ang edad (10-tuig ang edad sa iban nga pagtuon) panubo nga indi tuman nga nakalaton, ikumparar sa mas tigulang. Sa mga kaso nga nagpositibo ang bata, mas madasig nga nalatnan siya sang mas tigulang.

Sa United Kingdom, nag-apela man sa ila nga gubyerno ang masobra 2,500 myembro sang Royal College of Paediatrics and Child Health. Siling nila, peligroso sa isa ka henerasyon sang pamatan-on ang dulot sang pagsara sang mga eskwelahan. Sa pangkabiligan, wala ginapakanubo sang mga duktor ang posibilidad nga mag-angkon sang gulpe nga paglaton sa mga eskwelahan, kag sa aktwal mahimo nga indi ini malikawan. Pero siling nila, mas daku nga katalagman kumparar sa bayrus ang nagkalain-lain nga problema nga igabunga

sang padayon nga pagsara sang mga eskwelahan. Gintum-ukan nila nga tanan nga bata may kinamatarung sa sige-sige nga pagtuon.

Bangud sa pandemya, may 1.3 bilyon nga bata sa bilog nga kalibutan ang napilitan nga mag-untat sa pagtuon sang Marso-Abril. Suno sa UNICEF, daku kag labi pa nga magadaku ang halit sa mga bata nga wala sa eskwelahan labi na sa mga atrasedo nga pungsod. Daku ang problema nga indi na makabalik tubtob san-o sa mga eskwelahan ang mga bata nga halin sa imol nga pamilya. Magaresulta ini sa mas malala nga indi pagkaparepareho, mahina nga lawas, kalakasan, paghimulos sa kusog-pangabudlay sang mga bata kag temprano nga pag-asawa.

Indi madali nga desisyon kon

san-o kag paano pagabuksan ang mga eskwelahan, suno pa sa ahensya. Nagakinahanglan ini sang daku nga pondo kag husto nga pagsubabay. Suno pa sa ahensya, indi mahimo nga buksan ang mga eskwelahan nga wala ginaareglo ang mga kahinaan sini sang nagligad. Siling sini, dapat muklat ang mga gubyerno sa mga bentahen kag disbentahe sini kumparar sa pagsaylo sang pagtuon *online*. Maluwas sa mga pasilidad sa ikaayong lawas, kinahanglanon sang mabaskog nga pagplano kag koordinasyon sa tunga sang mga ahensya sang gubyerno, mga manunudlo kag ginikanan. Kinahanglanon man sang nagakaigo nga pondo para masalo ang mga naulihi kag may espesyal nga kinahanglanon nga mga bumulutho.

AB

Pagpamatuk sa Terror Law, nagalapad

GINPANGUNAHAN SANG MOVEMENT Against Tyranny kag Concerned Lawyers for Civil Liberties ang pagtilipon sa upisina sang Commission on Human Rights sa Quezon City sang Hulyo 11 batuk sa Anti-Terrorism Act.

Upod ang grupo sa nagpasaka sa ika-10 petisyon sa Korte Suprema sang Hulyo 19 para sa pagpabasura sa layi.

Sang Hulyo 16, nagpagwa sang *pastoral letter* ang Catholic Bishops Conference of the Philippines nga nagpahayag sang "pagkaalarma" sa probisyon sini para sa wala sang mandamyento nga pag-aresto kag detension. Ginsambit sang simbahian Katoliko nga madamo sa mga pari kag obispo sini ang ginaakusahan nga mga "komunista" kag sa sini "terorista" bangud sa ginasulong nila nga mga katuyuan.

Samtang, 45 kongresista kag senador sa US ang nagpanawagan para sa gilayon nga pagbasura sa layi. Siling nila, paggamiton lang ini ni Duterte para labi nga tapnaon ang mga ordinaryo nga Pilipino. Ginsumiter nila sa embahada sang Pilipinas sa US ang ila sulat sadto man nga Hulyo 16.

Gutom sa kalibutan, ginapalala sang pandemya nga Covid-19

Sige-sige nga ginpalala sang pandemya nga Covid-19 ang kagulutmon sa mga pungsod nga pinakagrabe ang krisis sa pagkaon. Kadungan sini ang pagtuaw sang bag-o nga mga sentro sang gutom sa mga daku nga pungsod kag indi luwas ang pumuluyo bisan sa mga imperyalista nga pungsod. Sa isa ka pagtuon sang Oxfam International nga ginpagwa sang Hulyo 9, ginhatagan pagtamod sini ang 10 pungsod nga pinakagrabe ang gutom, amo man ang apat ka pungsod nga nagalala ang kagulutmon tuga sang pandemya. Ang Oxfam katipunan sang 20 organisasyon sa nagkalainlain nga bahin sang kalibutan nga nakatum-ok sa halambalanon sang kaimulon kag kagulutmon.

Gamit ang estadistika sang World Food Programme, ginatantya sang Oxfam nga malab-ot sa 12,000 katawo kada adlaw ang mahimo nga mapatay sa gutom. Mas mataas ang numero nga ini sangsa 10,000 na-mataay kada adlaw bangud sa Covid-19 sadtong Abril nga pinakamataas nga narekord halin nga nanghalit ang pandemya. Ginatantya nga malab-ot sa 270 milyon ang makaagi sang grabe nga kagulutmon nga mas mataas sang 82% kumparar sa nalista sadtong 2019 nga 149 milyon.

Lakip sa mga gintumod nga faktor ang pagkaatrasar sang produksyon sang magagmay nga mga ulumhan nga nagaserbi nga taludtod sang lokal nga sistema sang pagkaon sa madamo nga imol nga pungsod. Apektado ang mangunguma sang mga restriksyon bunga sang mga *lockdown* nga nagababalabag sa ila pagtalauma, pagtanum kag pag-ani sa ila duta. Indi man si la makabyahe padulong sa merkado para magbakal sang mga binhi kag kagamitan sa pagpanguma. Ang pagkaatrasar sang lokal nga produksyon nagresulta sa pagtimbuok sang presyo sang mga balaklon sa madamo nga mga pungsod.

Dugang pa diri, nagresulta ang malaparan nga pagsara sang mga ekonomya sa malaparan nga pagkadula sang mga trabaho sa nagligad nga mga bulan. Sa pinakauihi nga report sang International Labor Organization, ginatantya nga nagalab-ot na sa 305 milyon nga pulbaym nga trabaho ang nadula sa bilog nga kalibutan. Indi pa sakop sang tantya nga ini ang mga na-

wad-an sang trabaho sa informal nga sektor. Suno sa Oxfam, minilyon nga pumuluyo subong ang indi makakaon sang bastante bangud sa pagkadula sang ila nga mga pangabuhian kag kawad-on sang subsidyo halin sa tagsa nila ka mga gubyerno. Ginbahayag sini nga pinakamalala subong ang gutom kag krisis sa pagkaon sa mga pungsod sang Yemen, Democratic Republic of Congo (DRC), Afghanistan, Venezuela, West African Sahel, Ethiopia, Sudan, South Sudan, Syria kag Haiti. Nag-umpisa naman sa paglala ang gutom sa iban pa

nga imol
nga
pungsod pareho
sang India, South
Africa kag Brazil.

Sa tunga sang malala nga gutom, padayon nga paghakot sang kita ang walo ka pinakadaku nga kumpanya sang pagkaon kag ilimnon sa bilog nga kalibutan. Gintumod sang Oxfam nga umpsa Enero subong nga tuig, nagpanagtag sang kabiligan nga \$18-bilyon dibidendo ang Coca-Cola (\$3.5 bilyon), Danone (\$1.35 bilyon), General Mills (\$594 milyon), Kellogg (\$391 milyon), Mondelez (\$408 milyon), Nestle (\$8.2 bilyon para sa bilog nga tuig), PepsiCo (\$2.7 bilyon) kag Unilever (ginatantya nga \$1.2 bilyon). Siling sini, ang balor nga ini napulo ka beses nga mas daku sa ginapangayo sang United Nations nga bulig para mapakaon ang pinakagutom nga mga pumuluyo.

AB

PPE kag sweldo, ginapakigbato sg mga nars

Nagprotesta ang mga nars sang San Lazaro Hospital sang Hulyo 16 agud manawagan sang mas maayo nga kundisyon sa pagtrabaho. Suno sa mga nars, may 60 mamumugon na ang nalatnan sang Covid-19. Lakip sa ila ang 48 o 60% sang mga pasyente nga ginabulong subong sa ospital.

Nakita nila nga pangunahon nga kabangdanan ang kakulangan sang *personal protective equipment* (PPE) kag sala nga tipo sang mga *face mask*. Ginkundenar man nila ang mahinay nga pagpagwa sang dugang nga sweldo, pagdingot sang *hazard pay* kag iban pa nga benepisyo.

Sang Hunyo 30, ara sa 2 milyon pa lang sang PPE ang ginpanagtag sang Department of Health, sa pihak nga may badyet ini para sa 10 milyon nga PPE. Wala pa sa katuna sang kinahanglanon nga gamit medikal ang ginbakal kag ginpanagtag sang ahensya. Sa ulihi nga report, puno na ang mga pasilidad sang kadam-an nga ospital sa Metro Manila kag indi na masarangan sang mga ini nga magbaton sang mga kritikal nga pasyente.

Suno sa Filipino Nurses United, sobra-sobra ang trabaho sang mga nars nga wala naman nila nabaton ang nagakaigo nga sweldo, ilabi na kon kinahanglan nila nga magkwarantina. Sang Hulyo 18 lang nagpagwa sang mandu ang Department of Budget and Management para ipatuman ang probisyon sang Philippine Nursing Act nga nagpataas sang sweldo sang mga nars sa mga pangpubliko nga ospital halin ₱22,000-₱24,000 pakadto ₱32,000-₱34,000. Napasar ang nasambit nga layi sadtong 2002 pa o 18 tuig na ang nakaligad pero subong pa lang ini ipatuman.

AB